

Nordisk kernesikkerhedsforskning
Norraænar kjarnöryggisrannsóknir
Pohjoismainen ydinturvallisuustutkimus
Nordisk kjernesikkerhetsforskning
Nordisk kärnsäkerhetsforskning
Nordic nuclear safety research

NKS-33

ISBN 87-7893-084-7

NKS/SOS-1 Seminarium, 2000-09-25 Riskkommunikation i Oskarshamn

Kjell Andersson
Karinta-Konsult, Sverige

April 2001

Abstract

The report describes presentations and discussions at a seminar held in Oskarshamn on September 25, 2000. The title of the seminar was "Risk communication in Oskarshamn". It dealt with issues of importance for the communication about nuclear safety within the OKG power company, within the local safety council, between the two organizations and outwards to the public and media. The local safety council consists of elected representatives in the municipal board. The main components in the seminar were 1) results from focus group discussions and questionnaire responses by Britt-Marie Drottz Sjöberg, 2) elements in communication by Björn Wahlström, and 3) the journalistic perspective by Katarina Ek. The seminar gave the participants a deeper understanding about local problems in risk communication, generic elements in a communication process and the working conditions for journalists.

Keywords

nuclear safety, safety analysis, PSA, local safety council, Oskarshamn, risk communication, focus group

**NKS-33
ISBN 87-7893-084-7**

Pitney Bowes Management Services Danmark A/S, 2001

**The report can be obtained from
NKS Secretariat
P.O. Box 30
DK – 4000 Roskilde
Denmark**

**Phone +45 4677 4045
Fax +45 4677 4046
<http://www.nks.org>
e-mail: nks@catscience.dk**

Indholdsfortegnelse

Bakgrund	2
Inledning	2
Enkät om riskkommunikation – genomgång av svar	3
Hur berätta om något som är både farligt och svårt att förstå	3
Det journalistiska perspektivet	4
Sammanfattning	5
Bilagor	5
BILAGA 1	6
BILAGA 2	7
BILAGA 3: Bjørn Wahlström	9
BILAGA 4	12

NKS/SOS-1 Seminarium, 2000-09-25

Riskkommunikation i Oskarshamn

Bakgrund

Seminariet hölls som en del av NKS/SOS-1 projektet "Kommunikation 2000". Syftet med projektet är att utveckla metoder och kunskap för att skapa mera grundläggande förståelse för vad som är god riskkommunikation.

Projektet har i samråd med lokala säkerhetsnämnden valt att i Oskarshamn genomföra ett pilotprojekt med en metodik som innefattar möten med fokusgrupper och en enkät bland anställda på OKG och politiker och tjänstemän i kommunen.

När seminariet hölls fanns en preliminär analys av enkätsvaren. Ett av syftena med seminariet var att berätta om detta för att få återkoppling till slutrapporten. Vidare ingår i SOS-1 att ta fram ett "utbildningspaket" för riskkommunikation för kärnkraftbranschen. Som en del i det arbetet höll Björn Wahlström ett föredrag om därtill hörande frågor.

Ett mål med projektet är också att öka förståelsen för medias funktion i riskkommunikation. Till det hör att öka förståelsen för journalistikens principer och arbetsvillkor. Katarina Ek från FOJO hade därför inbjudits som särskild föredragshållare. Seminariet avslutades med en diskussion om hur det genomförda arbetet ska följas upp, särskilt i säkerhetsnämndens regi.

Inledning

Bjarne Norén inledde genom att påminna om tidningsrubrikerna i samband med den s.k. PSA händelsen där Oskarshamn 2 kom att jämföras med Ignalina kärnkraftverk. En ny PSA analys hade resulterat i betydligt högre beräknad härdskadefrekvens än tidigare analyser. Den rapport som hade skickats till SKI om saken fick stor uppmärksamhet i media både lokalt och på nationell nivå. Händelsen aktualiserar en rad frågor om kommunikation med allmänhet och media, t.ex. hur PSA-resultat ska förstås, hur rapporter ska skrivas och vilken roll lokala säkerhetsnämnden ska ha.

Kjell Andersson berättade om projektet NKS/SOS-1 och Torkel Bennerstedt om NKS som organisation och pågående projektverksamhet. Om detta finns att läsa på NKS hemsida www.nks.org.

Enkät om riskkommunikation – genomgång av svar

Britt-Marie Drottz-Sjöberg gav en översikt över inkomna svar på den enkät som gjorts hos OKG och lokala säkerhetsnämnden (LSN) om riskkommunikation och av synpunkter som framkommit i de fokusgrupper som föregick enkäten. Britt-Marie framställer en fullständig rapport över detta. Här görs därför bara några kortfattade kommentarer.

Det vanligaste problemet med informationsförmedling angavs vara att man inte känner till medias arbetsformer. Bland de 22 påståenden som beskrev olika typer av möjliga kommunikationssituationer ansågs den svåraste vara att förklara en sakfråga på sitt område inför nationella TV-kameror. Kärnkraftspersonal uttryckte större problem än LSN i situationer som innebär att presentera valda frågeställningar inför en större grupp av allmänheten. Tid för fördjupning liksom att ge en översikt av riskproblematik på sitt arbetsområde rangordnades också högt som problemsituationer.

Från Britt-Maries framställning kan man bland annat ge följande kommentarer:

- Samarbetet mellan kraftverket och den lokala säkerhetsnämnden kan vara dåligt känt, och den lokala säkerhetsnämnden tycks för vissa svarande vara okänd. Detta kan peka på behovet av en samlad informationsåtgärd där uppgifter om samarbetets existens, innehåll och syfte presenteras för en vidare grupp relevanta avnämare.
- Utbildning av olika typer av tekniska experter till goda informatörer, klagörande av relationen mellan absolut risk och relativ risk och riskjämförelser framhölls som viktiga insatser för att förbättra kommunikationen om kärnsäkerhetsfrågor.
- På frågan om det finns det risk för framtida ”icke-händelser” av liknade typ som PSA-händelsen så framhölls att det kan finnas en sådan risk inom t.ex. området människa-teknik-organisation (MTO) i samband med PSA-resultat, möjliga effekter av personalnedskärningar och nya konstruktionskrav.

Vad gäller nämndens arbetsformer kan sägas att den i större utsträckning bör sätta agendan - lokala säkerhetsnämnden måste förklara för OKG vilken information man behöver och hur den ska vara utformad.

Hur berätta om något som är både farligt och svårt att förstå

Björn Wahlström från VTT berättade om kärnkraftens kommunikationsproblem. Han gav en historisk bakgrund till de problem som finns: olyckor som inträffat, skillnader mellan lekmän och experter, kärnkraften som storindustri mm. Björn gav en modell av hur kommunikationsprocessen fungerar och vilka problem som kan finnas. En kommunikationsprocess är mer komplicerad än man vanligen föreställer sig. Det finns många kopplingar mellan innehåll och process, bland annat sker en kodning av meddelanden hos sändaren och avkodning hos mottagaren. Detta kan leda till allvarliga missförstånd om sändare och mottagare inte är avstämde till varandra. De måste ha

rimligt likartade förställningar för att kommunikationen ska bli effektiv. Det är därför viktigt med öppenhet och förtroende.

Björn tog också upp medias roll i kommunikationsprocessen. Media har ett samhällsansvar men också egna intressen. Informationssamhället har både möjligheter och utmaningar. Det kan bl.a. vara problem med att säkra kvaliteten på information och att sätta ihop fragment av information till en helhet.

En slutsats är att alla behöver ha beredskap för att kommunicera – detta är något som går att lära ut. Björn arbetar nu med ett utbildningspaket om säkerhetsarbetet inom kärnkraften. Några moduler i detta är: hur säkerhetsarbetet är uppbyggt, säkerhetsredovisningen, hur kärnkraftverken fungerar, strålning och strålskydd och alternativen till kärnkraft.

Det journalistiska perspektivet

Karina Ek från Fojo berättade om journalisters bakgrund och arbetsvillkor. Ca 80 % är humanister, och mycket få har teknisk eller naturvetenskaplig utbildning. Det hindrar inte att enskilda journalister kan skaffa sig betydande kunskaper inom ett eget specialområde. Detta gäller inte minst inom riksmidier som har större förutsättningar att bevaka särskilda ämnen och specialisera sig inom ett område. Inom lokalpressen är förutsättningarna lite annorlunda, men ofta finns det en eller ett par reportrar som skaffar sig stor kunskap kring frågor som är aktuella inom en kommun eller en region. Ett allt vanligare sätt att bli journalist är att först skaffa sig utbildning inom humanistiska eller samhällsvetenskapliga ämnen och därefter utbilda sig på journalisthögskolan, istället för att som tidigare enbart studera på journalisthögskolan.

En grundläggande princip i journalistiken är konsekvensneutralitet vilket innebär att journalisten ska rapportera vad som händer oavsett konsekvenserna av detta.

Katarinas föredrag gav upphov till en mycket engagerad diskussion. Diskussionen kom bl.a. att handla om journalisternas ansvar, inte minst mot bakgrund av konsekvensneutraliteten. Katarina gav en positiv bild av journalistikens utveckling med ökat ansvarstagande för journalisters handlingar.

Ett problem är att aktörer kan prägla en debatt eller en beslutssituation genom att lyfta upp en liten del av hela underlaget till offentlig diskussion. Lobbyister använder ofta denna teknik. Också här var Katarina optimistisk genom att medvetenheten ökar inom journalistikåren.

Ett annat problem som ofta finns inom tekniskt vetenskapligt komplexa branscher är vilken roll experterna ska spela i informationen utåt. Frågan var också uppe i fokusgrupperna. Det kan ofta vara tryggt att ha professionella informatörer som sköter relationen med media. Då vet media också vem man ska vända sig till. Samtidigt är det ofta de som kan sakfrågorna bäst som efterfrågas. Vem som ska vara ansiktet utåt beror av situationen. Det gäller dock att en organisation är samtrimmad så att olika personer ger samma budskap - om inte skapas lätt intryck av inkompetens och obeslutsamhet.

Sammanfattning

Seminariet gav insikter i journalistikens principer och förutsättningar och en ganska positiv bild av dess utveckling. Man måste veta att konsekvensneutraliteten är en grundläggande princip som dock inte kan tillämpas in absurdum.

Seminariet gav också ökad förståelse för hur problem kan uppstå i en kommunikationsprocess och varför det är viktigt med öppenhet och förtroende mellan olika aktörer.

Möten med fokusgruppen och enkätsvar har lagt en del problem ”på bordet” om både intern och extern kommunikation hos OKG och säkerhetsnämnden. Resultaten kommer att återföras till nämnden som får ta ställning till eventuell fortsättning i Oskarshamn. För projektet har erfarenheterna stimulerat till kontakter med motsvarande säkerhetsnämnder på andra platser för att utröna förutsättningarna för liknande aktiviteter som i Oskarshamn.

Björn Wahlström tar fram ett utbildningspaket som testas hos lokala säkerhetsnämnden för att sedan kunna vara allmänt användbart i inom nordiska kärnkraftorganisationer.

Bilagor

Bilaga 1: Agenda

Bilaga 2: Deltagare

Bilaga 3: OH - Björn Wahlström

Bilaga 4: Enkät

BILAGA 1

NKS/SOS-1 Seminarium, 2000-09-25

Riskkommunikation i Oskarshamn

Plats: OKGs hörsal, Simpevarps by

AGENDA

15.00 Inledning (Bjarne Norén, Kjell Andersson)

15.20 Enkät om riskkommunikation – genomgång av svar (Britt-Marie Drottz-Sjöberg)

16.00 Diskussion – Vad betyder svaren?

16.30 Hur berätta om något som är både farligt och svårt att förstå (Björn Wahlström)

17.00 Paus

17.45 Det journalistiska perspektivet (Katarina Ek, FOJO)

18.15 Diskussion – Hur kan OKG och säkerhetsnämnden förbättra sin riskkommunikation?

19.30 Avslutning

BILAGA 2

DELTAGARE

Bjarne Norén / OKG-TR
Anders Jörle / SKI
Bo Liwång / SKI
Calle Kemgren / OKG-TR
Lennart Wallin / OKG-TR
Anette Elgemar / OKG-D3Q
Björn Wahlström / VTT
Kristen Hallberg / LKO Oskarshamn K:N
Lena Nordenskjöld / LKO LSN Oskarshamn
Rigmor Ekling / LKO LSN Oskarshamn
Bo Martinsson / Oskarshamns kommun
Ted Lindqvist / Oskarshamns kommun LVN
Eva Nilsson / Oskarshamns kommun
Sune Jonsson / OKG-D2U
Torkel Bennerstedt / NKS
Kjell Andersson / NKS-Karinta Konsult

BILAGA 3: Björn Wahlström

VTT AUTOMATION
Industrif automation

Hur berätta om något som är både farligt och svårt att förstå?

Björn Wahlström
Statens tekniska forskningscentral
VTT Automation
PB 1301, FIN-1301 VTT (Esbo)
Finland

25.9.2000, Oskarshamn NKS/SOS-1 Seminarium, Riskkommunikation Björn Wahlström 1 (18)

VTT AUTOMATION
Industrif automation

Ett utbildningspaket om säkerhetsarbetet

- vad man bör komma ihåg när man försöker berätta något,
- vilka frågor ställer upplysta lekmän,
- vilka svar är både förståeliga och rimligt exakta,
- några delmoduler
 - hur säkerhetsarbetet är uppbyggt,
 - säkerhetsredovisningen,
 - hur kärnkraftverken fungerar,
 - strålning och strålskydd,
 - alternativ till kärnkraft.

25.9.2000, Oskarshamn NKS/SOS-1 Seminarium, Riskkommunikation Björn Wahlström 2 (18)

VTT AUTOMATION
Industrif automation

Kärnkraftindustrins kommunikationsproblem

- vapenindustrin, utanförstater, terrorister,
- avfallsfrågan, hotet mot kommande generationer,
- Three Mile Island, Tjernobyl, Tokaimura,
- nonchalans, vinstbegär, hemlighetsmakeri, brottslighet,
- stordrift, multinationella företag, teknologibindhet,
- riskuppfattning, skillnaden mellan lekmän och experter,
- säkerhetsarbetets utgångspunkter, struktur och innehåll,
- kan man lita på vad de säger, kan man lita på att de vet.

25.9.2000, Oskarshamn NKS/SOS-1 Seminarium, Riskkommunikation Björn Wahlström 3 (18)

VTT AUTOMATION
Industrif automation

En kommunikationsmodell

```
graph LR; S((sändare)) --> IK[informationskanal]; IK --> M((mottagare)); IK --- K[kodning]; IK --- D[dekodning]; K --- A1((antaganden 1)); D --- A2((antaganden 2));
```

25.9.2000, Oskarshamn NKS/SOS-1 Seminarium, Riskkommunikation Björn Wahlström 4 (18)

VTT AUTOMATION
Industrif automation

Komponenter i en kommunikationsprocess

- start
 - avsikt, målgrupp, medium, tidpunkt,
- kodning
 - anpassa till mottagaren, föreställningar, terminologi,
- informationsöverföring
 - hur överbygga tid och rum, karakteristika hos olika media,
- dekodning
 - tolkning, föreställningar, avsikt, innehåll,
- åtgärder
 - inpassning i kunskapsmassa, trovärdighet.

25.9.2000, Oskarshamn NKS/SOS-1 Seminarium, Riskkommunikation Björn Wahlström 5 (18)

VTT AUTOMATION
Industrif automation

Möjliga problem i en kommunikationsprocess

- processen startas inte,
- meddelandet kodas på ett felaktigt sätt,
- brus på informationskanalen,
- dekodningen av meddelandet misslyckas,
- meddelandet tolkas felaktigt.

25.9.2000, Oskarshamn NKS/SOS-1 Seminarium, Riskkommunikation Björn Wahlström 6 (18)

VIT AUTOMATION
Industriautomation

Förutsättningar för att ett meddelande tolkas rätt

- sändaren och mottagaren har rimligt likartade föreställningar,
- sändaren har en beredskap för att förklara,
- mottagaren har en beredskap för att förstå,
- mottagaren har ett förtroende för sändaren,
- både sändare och mottagare visar en god vilja.

25.9.2000, Oskarshamn NKS/SOS-1 Seminarium, Riskkommunikation Björn Wahlström 7 (18)

VIT AUTOMATION
Industriautomation

Olika typer av meddelande

- en till en, en till flera, flera till en, flera till flera,
- frivilligt, framtvingat,
- positivt, värdeneutralt, negativt,
- kommando, bekräftelse, förfrågan, svar,
- grad av konfidentialitet.

Ett meddelande är sällan ensamt.

25.9.2000, Oskarshamn NKS/SOS-1 Seminarium, Riskkommunikation Björn Wahlström 8 (18)

VIT AUTOMATION
Industriautomation

Några iakttagelser om kommunikation

- informationsmängden i ett meddelande kan mätas i graden av överraskning det orsakar hos mottagaren,
- om sändare och mottagare är avstämde till varandra blir kommunikationsprocessen mera effektiv,
- om sändare och mottagare inte är avstämde till varandra, måste man först etablera ett gemensamt sätt att koda och dekoda meddelanden,
- om det finns mycket brus på informationskanalen måste meddelandet innehålla redundans för att kunna tolkas rätt.

25.9.2000, Oskarshamn NKS/SOS-1 Seminarium, Riskkommunikation Björn Wahlström 9 (18)

VIT AUTOMATION
Industriautomation

Varför kommunicera?

- en varning,
- en ny möjlighet,
- någon har något nytt (bra, dåligt) att berätta,
- meddelanden är komponenter i en serie av transaktioner,
- beslut blir bättre om de förbereds tillräckligt,
- information och kunskap ger styrka,
- en medborgerlig rättighet att få veta.

Sändaren har en avsikt gentemot mottagaren.

25.9.2000, Oskarshamn NKS/SOS-1 Seminarium, Riskkommunikation Björn Wahlström 10 (18)

VIT AUTOMATION
Industriautomation

Vad man kan läsa in i ett meddelande

- den uttalade avsikten,
- det uttalade innehållet,
- vem som uttalar sig,
- tillfället då informationen ges,
- hur informationen presenteras,
- vad som sägs och vad som inte sägs,
- tonfall, kroppsspråk och personlig framtoning.

25.9.2000, Oskarshamn NKS/SOS-1 Seminarium, Riskkommunikation Björn Wahlström 11 (18)

VIT AUTOMATION
Industriautomation

Kriskommunikation

- en händelse, ett omedelbart hot, en omvärdering,
- vad har hänt, vilka är berörda, vilka omedelbara åtgärder behövs,
- kan man lita på vad som sägs, är det något som döljs,
- en försäkran om att inget allvarligt har hänt väcker ofta misstro,
- man måste ha en beredskap för kriskommunikation,
- hur kommer folk att handla i en krissituation.

25.9.2000, Oskarshamn NKS/SOS-1 Seminarium, Riskkommunikation Björn Wahlström 12 (18)

Hur förbättra en kommunikationsprocess

- man har en policy som betonar öppenhet,
- man förhåller sig allvarligt till kommunikation,
- man bygger upp ett förtroende på förhand,
- man ser till att det finns både redundans och diversitet i fråga om informationskanaler,
- man ser till att det finns en krisberedskap, men man försöker undvika kriser,
- när något oväntat dyker upp ger man sig tid.

Mediarollen i en kommunikationsprocess

- media har ett eget intresse,
- ett samhällsansvar
 - fästa uppmärksamhet på sådant som är viktigt och nytt,
 - opinionsbildning,
 - en utbildarroll,
- några utmaningar
 - hur få information (källornas integritet),
 - hur säkra informationens kvalitet,
 - hur säkra sin egen integritet.

Informationssamhället, möjligheter och utmaningar

- man får information snabbt från alla delar av världen,
- stora kunskapsmassor kan göras allmänt tillgängliga,
- informationskanalerna kan användas för disinformation,
- hur skydda sig mot informationsöverflöd,
- hur säkra kvaliteten av information,
- hur kombinera informationsfragment till en helhet,

Slutsatser

- en kommunikationsprocess är mera komplicerad än en första betraktelse vanligtvis föreslår,
- man måste vara expert på kommunikation för att förstå alla kopplingar mellan innehåll och kommunikationsprocess,
- alla behöver en viss beredskap för att kommunicera och denna beredskap kan man få genom att lära sig,

Några goda råd

- håll huvudet kallt i en kritisk situation,
- ta inte så allvarligt på vad som sägs (rykten, nyhetssändningar, tidningar, osv.)
- verifiera central information från oberoende källor,
- allt är inte svart eller vitt, lyssna på alla parter,
- i en låst situation försök hitta ett tredje alternativ,

Hur kan man gå vidare?

- kommunikation kräver god vilja av inblandade parter,
- identifiera var man har gemensamma och/ eller divergerande intressen,
- experter måste lära sig att förklara på ett enkelt sätt,
- lekmän bör vara pålästa för att ställa relevanta frågor och förstå svaren,
- det finns svårigheter i varje kommunikationsprocess och sådana bör lyftas fram.

BILAGA 4

Enkät

Britt-Marie Drottz Sjöberg

Instruktion: Skriv svar med egna ord på de tomma raderna, eller markera ett av de givna svarsalternativen på frågorna nedan. Du kan skriva kommentarer i anknytning till frågorna eller på särskilt angiven plats i slutet av formuläret.

Vilken grupp tillhör du? Arbete relaterat till Arbete relaterat till Arbete inom Ålder: _____
 kärnteknisk verksamhet politiskt förtroendeuppdrag annan verksamhet Man Kvinna

Vilket är ditt yrke och arbetsområde: _____

Vilket är ditt specialområde? _____

Vilka baskunskaper och/eller färdigheter krävs för att kunna arbeta inom ditt område? _____

Hur väl insatt är du i den lokala säkerhetsnämndens Inte Ganska Varken Ganska I mycket
ansvars- och arbetsområde? alls lite eller mycket hög grad

Hur väl insatt är du i det lokala kraftverkets kärnsäkerhetsarbete? Inte Ganska Varken Ganska I mycket
 alls lite eller mycket hög grad

Hur väl insatt är du i kommunens arbete med förstudiearbetet Inte Ganska Varken Ganska I mycket
avseende ett eventuellt framtida slutförvar? alls lite eller mycket hög grad

Markera hur lätt eller svårt du uppfattar det vara att lokalisera rätt person för att få information om:

a) den lokala säkerhetsnämndens arbets- och ansvarsområde	Mycket lätt	Ganska lätt	Varken eller	Ganska svårt	Mycket svårt
b) kärnsäkerhetsfrågor vid det lokala kärnkraftverket	Mycket lätt	Ganska lätt	Varken eller	Ganska svårt	Mycket svårt
c) kommunens förstudiearbete avseende ett ev. framtida slutförvar	Mycket lätt	Ganska lätt	Varken eller	Ganska svårt	Mycket svårt

Markera hur lätt eller svårt du uppfattar att det är (eller skulle vara) för din del att hantera följande situationer:

Att förklara för vänner och bekanta vad du arbetar med	Mycket lätt	Ganska lätt	Varken eller	Ganska svårt	Mycket svårt
Att skriva ett pressmeddelande	Mycket lätt	Ganska lätt	Varken eller	Ganska svårt	Mycket svårt
Att förklara en sakfråga på ditt område för lokala journalister	Mycket lätt	Ganska lätt	Varken eller	Ganska svårt	Mycket svårt
Att ge en översikt av riskproblematik på ditt arbetsområde	Mycket lätt	Ganska lätt	Varken eller	Ganska svårt	Mycket svårt
Att förklara en sakfråga på ditt område inför nationella TV-kameror	Mycket lätt	Ganska lätt	Varken eller	Ganska svårt	Mycket svårt
Att diskutera sakfrågor från ditt arbetsområde med personer med annan utbildningsbakgrund	Mycket lätt	Ganska lätt	Varken eller	Ganska svårt	Mycket svårt
Att följa resonemang som innehåller främmande fackuttryck	Mycket lätt	Ganska lätt	Varken eller	Ganska svårt	Mycket svårt

Forts. Markera hur lätt eller svårt du uppfattar att det är (eller skulle vara) för din del att hantera följande situationer:

Att misstänka att någon kollega har "läckt" viktig information till media	Mycket lätt	Ganska lätt	Varken eller	Ganska svårt	Mycket svårt
Att presentera valda frågeställningar inför en större grupp av allmänheten	Mycket lätt	Ganska lätt	Varken eller	Ganska svårt	Mycket svårt
Att använda enkla ord för att förklara ett komplicerat sammanhang	Mycket lätt	Ganska lätt	Varken eller	Ganska svårt	Mycket svårt
Att fånga det väsentliga i ett mångordigt resonemang	Mycket lätt	Ganska lätt	Varken eller	Ganska svårt	Mycket svårt
Att förutse vad som i media kan bli stora riskfrågor inom ditt arbetsområde	Mycket lätt	Ganska lätt	Varken eller	Ganska svårt	Mycket svårt
Att visa tålmodighet när du blir pressad	Mycket lätt	Ganska lätt	Varken eller	Ganska svårt	Mycket svårt
Att informera en grupp högstadieelever om innehållet i ditt arbete	Mycket lätt	Ganska lätt	Varken eller	Ganska svårt	Mycket svårt
Att "erkänna" att du inte har tillräcklig information eller kunskap	Mycket lätt	Ganska lätt	Varken eller	Ganska svårt	Mycket svårt
Att värdera betydelsen av information från ett område utanför det egna arbetsområdet	Mycket lätt	Ganska lätt	Varken eller	Ganska svårt	Mycket svårt
Att diskutera med kolleger som ofta har andra uppfattningar än du	Mycket lätt	Ganska lätt	Varken eller	Ganska svårt	Mycket svårt
Att lyssna på argument från människor som oroar sig för strålningsrisker	Mycket lätt	Ganska lätt	Varken eller	Ganska svårt	Mycket svårt

Forts. Markera hur lätt eller svårt Du uppfattar att det är (eller skulle vara) för din del att hantera följande situationer:

Att tydligt förklara din egen roll och befogenhet i offentligt sammanhang	Mycket lätt	Ganska lätt	Varken eller	Ganska svårt	Mycket svårt
Att förstå matematiska formler och uttryck	Mycket lätt	Ganska lätt	Varken eller	Ganska svårt	Mycket svårt
Att konfronteras med aggressiva personer på någon form av möten	Mycket lätt	Ganska lätt	Varken eller	Ganska svårt	Mycket svårt
Att få tid för att fördjupa dig på områden som du behöver känna till	Mycket lätt	Ganska lätt	Varken eller	Ganska svårt	Mycket svårt

Ange i vilken grad du menar att aktiva insatser i följande avseenden skulle förbättra kommunikation om kärnsäkerhetsfrågor:

Systematisk kunskapsuppbyggnad om kärnsäkerhet inom lokalbefolkningen i kärnkraftskommuner	Inte alls	I viss grad	I ganska hög grad	I hög grad	I mycket hög grad
Utbildning av olika typer av tekniska experter till goda informatörer	Inte alls	I viss grad	I ganska hög grad	I hög grad	I mycket hög grad
Beskrivningar av kärnteknisk verksamhet på lättfattligt språk	Inte alls	I viss grad	I ganska hög grad	I hög grad	I mycket hög grad
Klargörande av relationen mellan absolut risk och relativ risk	Inte alls	I viss grad	I ganska hög grad	I hög grad	I mycket hög grad
Utveckling av ett standardiserat, övergripande måttssystem vad gäller säkerhet vid ett kärnkraftverk (jämför t ex INES-skalan)	Inte alls	I viss grad	I ganska hög grad	I hög grad	I mycket hög grad

Forts. Ange i vilken grad du menar att aktiva insatser i följande avseenden skulle förbättra kommunikation om kärnsäkerhetsfrågor:

Större tydlighet i ansvarsfördelning mellan olika aktörer vad gäller informationsgivande relativt media och allmänhet	Inte, alls	I viss grad	I ganska hög grad	I hög grad	I mycket hög grad
Klargörande av juridiska konsekvenser av olika slags handlingar	Inte alls	I viss grad	I ganska hög grad	I hög grad	I mycket hög grad
Utveckling av professionella kontakter med olika journalister och andra media-aktörer	Inte alls	I viss grad	I ganska hög grad	I hög grad	I mycket hög grad
Utveckling av effektivare återkopplingssystem för information inom arbetsplatsen	Inte alls	I viss grad	I ganska hög grad	I hög grad	I mycket hög grad
Utveckling av effektivare återkopplingssystem för information mellan kärnkraftverket och den lokala säkerhetsnämnden	Inte alls	I viss grad	I ganska hög grad	I hög grad	I mycket hög grad
Ökad belysning av metoder för att få viktiga frågor att väcka större intresse bland allmänheten	Inte alls	I viss grad	I ganska hög grad	I hög grad	I mycket hög grad
Utveckling av relevanta jämförelser för tillämpning på riskområdet	Inte alls	I viss grad	I ganska hög grad	I hög grad	I mycket hög grad
Utveckling av åtgärder som ökar trovärdigheten av riskinformation	Inte alls	I viss grad	I ganska hög grad	I hög grad	I mycket hög grad
Tydliggörande av kärnkraftsindustrins framtida roll i samhället på energiområdet	Inte alls	I viss grad	I ganska hög grad	I hög grad	I mycket hög grad
Utveckling av informella kontaktkanaler mellan kärnkraftverk och lokal säkerhetsnämnd	Inte alls	I viss grad	I ganska hög grad	I hög grad	I mycket hög grad
Utveckling av sätt för att underlätta lekmannens uttolkning av teknisk rapportering	Inte alls	I viss grad	I ganska hög grad	I hög grad	I mycket hög grad

Informationsförmedling

Markera din uppfattning om hur vanligt eller ovanligt det är med följande problem i informationsförmedlingen som de berör din arbetssituation inom kärnteknisk eller kommunalpolitisk verksamhet:

1. Att samtliga berörda inte får del av viktig information	Mycket ovanligt	Ganska ovanligt	Varken eller	Ganska vanligt	Mycket vanligt
2. Att det råder oklarhet om vem som är ansvarig för informationsförmedling	Mycket ovanligt	Ganska ovanligt	Varken eller	Ganska vanligt	Mycket vanligt
3. Att problemet är svårt att förklara på ett begripligt sätt	Mycket ovanligt	Ganska ovanligt	Varken eller	Ganska vanligt	Mycket vanligt
4. Att rutiner saknas för hantering av oväntade eller ovanliga händelser	Mycket ovanligt	Ganska ovanligt	Varken eller	Ganska vanligt	Mycket vanligt
5. Att fel personer uttalar sig	Mycket ovanligt	Ganska ovanligt	Varken eller	Ganska vanligt	Mycket vanligt
6. Att informationsläckor ställer till problem	Mycket ovanligt	Ganska ovanligt	Varken eller	Ganska vanligt	Mycket vanligt
7. Att man inte känner till medias arbetsformer	Mycket ovanligt	Ganska ovanligt	Varken eller	Ganska vanligt	Mycket vanligt
8. Att somliga utnyttjar uppkomna missförstånd till egen fördel	Mycket ovanligt	Ganska ovanligt	Varken eller	Ganska vanligt	Mycket vanligt
9. Att en uppkommen situation var omöjlig att förutse	Mycket ovanligt	Ganska ovanligt	Varken eller	Ganska vanligt	Mycket vanligt
10. Att tillgänglig information inte förmedlades	Mycket ovanligt	Ganska ovanligt	Varken eller	Ganska vanligt	Mycket vanligt

Öppna frågor

Instruktion: Skriv dina svar med egna ord, var så kortfattad som möjligt och ange alltid de viktigaste synpunkterna först.

1. Kan du förklara vad PSA-resultat betyder? Skriv ned förklaringen i en sats!
2. Vad skulle du själv vilja veta i samband med rapporteringen av en s.k. "icke-händelse" vid ett kärnkraftverk (dvs. en incident eller information som senare kan komma att visa sig vara misstolkad som mycket allvarlig)?
3. Kan man med god riskkommunikation förebygga att en "icke-händelse" blir ett problem? Vad bör sådan riskkommunikation i så fall innehålla?
4. Hur bör en "ideal" informationsförmedlare fungera, enligt din uppfattning, i samband med att en "händelse" utvecklas?

5. Finns det risk för framtida icke-händelser? I så fall, (a) inom vilket eller vilka områden och (b) av vilka orsaker?
Svar (a): Möjliga områden:

Svar (b): Möjliga orsaker:

6. Kan du förklara för lekmän hur man vet att säkerheten är tillräcklig?

7. I vilken typ av situation krävs särskild uppmärksamhet från (a) den från lokala säkerhetsnämndens sida, samt (b) från allmänhetens sida?
Svar (a): Uppmärksamhet från lokala säkerhetsnämndens sida krävs när:

Svar (b): Uppmärksamhet från allmänhetens sida krävs när:

8. Hur kan informationsutbytet mellan lokala säkerhetsnämnden och OKG förbättras?

9. Vem skall informera media: den som har expertkunskap på aktuellt område eller den som skall vara "ansiktet utåt"?

10. Vad menar du kan göras för att underlätta en kort-, respektive långsiktig, kunskapsutveckling om risk- och kärnsäkerhetsfrågor utanför expertgrupperna?

Svar (a) kortsiktigt:

Svar (b) långsiktigt:

11. Anser du att det är värt att lägga ned engagemang på sådana frågeställningar som tas upp i detta formulär?

Ja

Nej

Annat svar eller kommentar: _____

Får vi citera ordagrant från dina kommentarer?

Ja

Nej

Plats för kommentarer:

TACK FÖR DIN MEDVERKAN!

Vänligen återlämna det ifyllda formuläret i ett förslutet kuvert till din kontaktperson så snart som möjligt.

Title	NKS/SOS-1 Seminarium, 2000-09-25 - Riskkommunikation i Oskarshamn NKS/SOS-1 Seminar, 2000-09-25 - Risk communication in Oskarshamn
Author(s)	Kjell Andersson
Affiliation(s)	Karinta-Konsult
ISBN	87-7893-084-7
Date	17.4.2001
Project	NKS/SOS-1
No. of pages	20 (incl. appendices)
No. of tables	
No. of illustrations	
No. of references	
Abstract	The report describes presentations and discussions at a seminar held in Oskarshamn on September 25, 2000. The title of the seminar was "Risk communication in Oskarshamn". It dealt with issues of importance for the communication about nuclear safety within the OKG power company, within the local safety council, between the two organizations and outwards to the public and media. The local safety council consists of elected representatives in the municipal board. The main components in the seminar were 1) results from focus group discussions and questionnaire responses by Britt-Marie Drottz Sjöberg, 2) elements in communication by Björn Wahlström, and 3) the journalistic perspective by Katarina Ek. The seminar gave the participants a deeper understanding about local problems in risk communication, generic elements in a communication process and the working conditions for journalists.
Key words	nuclear safety, safety analysis, PSA, local safety council, Oskarshamn, risk communication, focus group

Available on request from the NKS Secretariat, P.O.Box 30, DK-4000 Roskilde, Denmark.

Phone (+45) 4677 4045, fax (+45) 4677 4046, e-mail nks@catscience.dk, www.nks.org.